

Hanna Filipkowska

Z działalności Muzeum Literatury im. Adama Mickiewicza

Biuletyn Polonistyczny 19/4 (62), 41-45

1976

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

współpracy Towarzystwa z czasopismem "Polonistyka". Sprawa ta dyskutowana była parokrotnie na zebraniach Prezydium Zarządu, z udziałem redaktorów "Polonistyki". Decyzja ta jest wyrazem pragnienia szerszego i konkretniejszego włączenia się Towarzystwa do prac związanych z redagowaniem periodyku przeznaczanego głównie dla nauczycieli-polonistów.

W sprawozdaniu przedstawionym na plenarnym zebraniu Zarządu Głównego zostały sformułowane zadania stojące przed Towarzystwem w najbliższych latach. Wśród nich postuluje się - oprócz zadań wymienionych wyżej - podjęcie prac nad przygotowaniem książki na 100-lecie istnienia Towarzystwa. Opracowanie takiej książki, której wstępna wersja już powstała, oparte być musi na wszechstronnym zbadaniu materiałów archiwalnych, które częściowo znajdują się w Związku Radzieckim.

¹ Zob. BP, z. 1/1975 (55), s. 178-184.

² Artykuł poświęcony pamięci prof. dra Juliana Krzyżanowskiego ukaże się w następnym zeszycie BP.

³ Por. szczegółową informację o Sejmiku, pióra J.W. Podgórskiego, w niniejszym zeszycie BP, s. 1-13.

⁴ Por. przyp. 1.

Dr Maria Grabowska
sekretarz Zarządu Głównego
Towarzystwa Literackiego
im. Adama Mickiewicza

Z DZIAŁALNOŚCI MUZEUM LITERATURY IM. ADAMA MICKIEWICZA W WARSZAWIE (1974-1976)

Warszawskie Muzeum Literatury im. Adama Mickiewicza dawno już uzyskało rangę ogólnopolską i - choć nieoficjalnie - pełni rolę wiodącą pośród innych muzeów tego typu w Polsce. Rangę tę zawdzięcza nie tylko wielostronności i rozmiarom swych zbiorów (jako jedyne gromadzi materiały, które dotyczą całości literatury polskiej, podczas gdy inne tego typu placówki mają charakter biograficzno-literacki lub regionalny), ale również pełnym inicjatywy poszukiwaniom coraz doskonalszych form

pracy nowoczesnej, wyspecjalizowanej jednostki naukowo-popularyzacyjnej. Wynikiem tych poszukiwań są przede wszystkim organizowane przez Muzeum wystawy, których lista w latach 1974-1976 wzbogaciła się o następujące:

1. "Jarosław Iwaszkiewicz" - wystawa w 80 rocznicę urodzin pisarza (luty - kwiecień 1974)
2. "Joseph Conrad Korzeniowski" - w 50-lecie śmierci (maj 1974 - kwiecień 1975)
3. "Poezja polska 1944-1974" - w związku z XXX-leciem PRL (wrzesień 1974 - sierpień 1975)
4. "Książka 1900" - wystawa organizowana wspólnie z Towarzystwem Przyjaciół Książki (maj 1975)
5. "Władysław Stanisław Reymont" - w 50-lecie śmierci pisarza (czerwiec - listopad 1975)
6. "Literaci w portretach Witkacego" (wrzesień 1975 - styczeń 1976)
7. Wystawa prac malarskich Moniki Żeromskiej: "Lato 1974 - lato 1975" (grudzień 1975 - styczeń 1976)
8. "Stanisław Wyspiański, poeta-malarz" - wystawa w 75 rocznicę prapremiery "Wesela" i w roku poprzedzającym 70-lecie śmierci artysty (marzec - lipiec 1976)
9. "W kręgu Puszkina" - wystawa zorganizowana wespół z Muzeum A.S. Puszkina w Moskwie (sierpień - październik 1976)
10. "Słowacki" (wrzesień 1976).

Zbliżają się też ku końcowi przygotowania nowej stałej ekspozycji mickiewiczowskiej, wzbogaconej o nowe nabytki (m.in. znajdzie się tu zakupiona ostatnio akwarela Orłowskiego).

Powyższe zestawienie wskazuje, że najchętniej przez Muzeum proponowaną formą wystawy jest wystawa biograficzno-literacka, chociaż często organizowane są również ekspozycje prezentujące związki między różnymi dziedzinami sztuki, zwłaszcza między literaturą i malarstwem. Doświadczenia obu typów imprez łączyła wystawa "Stanisław Wyspiański, poeta-malarz", której ambicją było stworzenie swoistej, plastycznej monografii bogatego i wszechstronnego dorobku autora "Wesela". Biografię

twórcy naszkicowano jedynie przez uwypuklenie najważniejszych faktów, a materiał ekspozycji ujęto w sześć bloków tematycznych: "Lata nauki i poszukiwań", "W kręgu modernizmu", "Fenomen »Wesela«", "Plastyk wszechstronny", "Budowniczy dumy narodu", "Artysta teatru - praktyk i teoretyk". Wystawa ta, jak i wszystkie wymienione, została zrealizowana w charakterystycznym już dla Muzeum stylu, odznaczającym się wielką dbałością o scenografię i umiejętnym operowaniem nastrojowymi efektami teatralnymi; stylu, który sprawia, że ekspozycje traktujące o ludziach i dziełach sztuki same stanowią całość będącą dziełem sztuki, przemawiającym do uczuć, wyobraźni, wrażliwości estetycznej widza. Wyróżniającą się próbą przedstawienia takiej właśnie ekspozycji była również wystawa poświęcona współczesnej poezji, gdzie zaprezentowano bardzo nowatorskie i interesujące poszukiwania w dziedzinie plastycznej interpretacji wiersza, opartej na metaforze plastycznej i symbolu.

Muzeum prowadzi również działalność wystawową poza własną, staromiejską siedzibą. W dniu 28 czerwca 1976 otwarto stałą ekspozycję w zagranicznym oddziale warszawskiej placówki - Muzeum Kraszewskiego w Dreźnie. Inne próby zaprezentowania kultury polskiej za granicą - to zorganizowana wspólnie z paryskim Centrum Kultury Polskiej wystawa rysunków Brunona Schulza (1-19 grudnia 1975) oraz przedstawiona w Berlinie i Lipsku - jesienią 1975, w ramach Dni Teatru Polskiego - wystawa poświęcona twórczości Stanisława Wyspiańskiego. Powodzenie tej imprezy w NRD zainspirowało organizatorów do przygotowania analogicznej, nieco wzbogaconej, w Warszawie. W listopadzie 1976 zostanie otwarta w Teatrze im. Wachtangowa w Moskwie przygotowana przez Muzeum Literatury ekspozycja poświęcona Jarosławowi Iwaszkiewiczowi.

Muzeum pomaga również zagranicznym placówkom organizującym wystawy związane z kulturą polską. Wysyła eksponaty i kopie do Muzeów Mickiewiczowskich w Nowogródku i Wilnie. W roku 1975 przesłało zestaw fotograficzny na wystawę "Varia Conradiana", organizowaną przez Congrès des Sociétés Savantes de Canada i wystawioną w bibliotece University of Alberta oraz l'Université de Montreal. Muzeum udostępnia też swe sale ekspozycjom przygotowanym przez placówki zagraniczne. W listopadzie 1975, z okazji "Dni Berlina w Warszawie", gościło Mu-

zeum wystawę grafiki małych form plastycznych twórców Niemieckiej Republiki Demokratycznej, a jesienią 1976 - wymienioną już wystawę "W kręgu Puszkina".

Jako największe i posiadające najbardziej wielostronne doświadczenie w Polsce, Muzeum Literatury udziela merytorycznej pomocy muzeom prowincjonalnym w dziedzinie organizowania wystaw literackich. Ostatnio, na prośbę placówki tego typu w Suwałkach, przygotowuje w leśniczówce Pranie ekspozycję związaną z postacią Gałczyńskiego, a wspólnie z Muzeum okręgowym radomskim opracowuje nową ekspozycję w Czarnolesie.

Jedną z form upowszechniania literatury, kontynuowaną od lat przez Muzeum z imponującą konsekwencją, były wieczory poetyckie i "Wieczory pamięci". W omawianym tu okresie odbyły się m.in. spotkania poświęcone twórczości: S. Piętaka, J. Tuwima, J. Żuławskiego, Z. Nałkowskiej A. Struga, Stanisławy Przybyszewskiej, W. Macha, M. Dąbrowskiej, J. Parandowskiego, L. Kruczkowskiego (na wieczorze tym podpisano akt przekazania archiwum pisarza na własność Muzeum), J. Przybosia, M. Jasnorzewskiej-Pawlikowskiej, Bułata Okudźawy. Ponadto odbyły się wieczory poświęcone W.S. Reymontowi i S. Żeromskiemu (z okazji obchodów związanych z kolejnymi rocznicami śmierci tych pisarzy) oraz koncert poezji o Warszawie. Wspólnie z Towarzystwem Przyjaciół Książki zorganizowano również spotkania poświęcone pamięci Jana Michalskiego i Władysława Mickiewicza.

W gościnnych salach Muzeum odbyło się także, z okazji 100-lecia urodzin Tadeusza Żeleńskiego (Boya), kolokwium polsko-francuskie zorganizowane przez Instytut Badań Literackich PAN oraz Polski i Francuski Komitet do Spraw UNESCO¹. Warto też przypomnieć, że właśnie w Muzeum - w 1973 r. - odbyło się pierwsze spotkanie ekspertów w głośnej sprawie rzekomych listów Chopina do Delfiny Potockiej.

W latach 1974-1976 zbiory Muzeum powiększyły się o nowe cenne nabytki. Należy do nich karta z rękopisu "Pana Tadeusza" (koniec księgi XI); 10 autografów listów Cypriana Norwida do Emmy Herweg (z lat 1849-1876); archiwum Józefa Mickiewicza, zawierające m.in. korespondencję i dokumenty rodzinne oraz listy Armanda Levy'ego, przekazane przez prof. M. Bersano-Begey z Turynu; obrazy i muzealia

związane z Andrzejem Towiańskim i grupą jego uczniów (m.in. prezentowany na wystawie Romantyzmu portret Napoleona pędzla W. Wańkowicza); listy H. Sienkiewicza do Woronieckich (ok. 50 listów); ofiarowane przez W. Kapera listy J. Tuwima (ok. 30 listów); rękopisy sztuk T. Różewicza; rękopisy wierszy i korespondencja M. Jastruna; archiwum okupacyjne "Wisły"; archiwum L. Kruczkowskiego; archiwa K.I. Gałczyńskiego i J. Zawieyskiego; przedwojenne archiwum J. Przybosia. Stała ekspozycja Muzeum powiększyła się o gabinet M. Wańkowicza, otwarty w miesiąc po śmierci pisarza.

Działem specjalnym i systematycznie rozszerzanym jest fonoteka zawierająca "głosy pisarzy polskich" - wypowiedzi, recytacje własnych utworów, audycje poświęcone im i ich twórczości, koncerty poezji w wykonaniu wybitnych aktorów.

Bogate i pomnażające się z roku na rok zbiory Muzeum, zwłaszcza dotyczące Romantyzmu i dwudziestolecia międzywojennego, stwarzają szerokie możliwości pracy naukowej, którą zamierza się ująć w pewne ramy organizacyjne. Planuje się zorganizowanie dwu pracowni: Okresu Romantyzmu i Literatury XX wieku, które prowadziłyby badania filologiczne w oparciu o gromadzone zbiory. Ze względu na charakter tych ostatnich zamierza się również zorganizować pracownię konserwacji papieru.

Muzeum kontynuuje zapoczątkowaną w latach ubiegłych działalność wydawniczą: obok starannie i pięknie wydanych katalogów wystaw ukazał się ostatnio kolejny "Blok-Notes" oraz folder "Po gabinetach".

¹ Zob. BP z. 4/75 /58/, s. 36-39.

Dr Hanna Filipkowska

ARCHIWUM RĘKOPISMIENNE MARII DĄBROWSKIEJ W MUZEUM IM. ADAMA MICKIEWICZA W WARSZAWIE

W r. 1966, w rok po śmierci Marii Dąbrowskiej, spadkobiercy, zgodnie z wolą pisarki, przekazali spuściznę po niej Muzeum Literatury im. Adama Mickiewicza. Spuścizna obejmuje przedmioty pamiątkowe